

Posudek oponenta disertační práce

RNDr. Tomáše Řeháka

**“ Neocenitelné služby knihoven:
Příspěvek k metodologii
měření hodnoty a efektivity služeb českých veřejných knihoven ”**

předkládané v roce 2022 na Ústavu informačních studií a knihovnictví

I. Stručná charakteristika práce

Předložená doktorská disertační práce detailně dokumentuje výzkum, který autor po řadu let vedl. Popis účasti jednotlivých spolupracovníků na prezentovaném výzkumu (kap. 6) přitom potvrzuje zásadní roli autora.

Dosažené výsledky byly již dříve publikovány a prakticky aplikovány.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Disertační práce si celkově kladla za cíl vytvoření postupů, které by umožnily v českém prostředí vyhodnocovat efektivnost činnosti veřejných knihoven. Mohu konstatovat, že tento cíl byl nepochybně na vysoké odborné úrovni splněn včetně získání odpovědí na výzkumné otázky popsané v úvodu práce. Vyvinutá metoda byla řádně publikována a obstála též v praktickém nasazení u desítek knihoven. Disertační práce ovšem navíc přináší velmi cennou detailní dokumentaci jednotlivých kroků dlouhodobého výzkumu, vývoje a aplikací metody.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Předložená disertační práce je připravena velmi pečlivě, k její struktuře a obsahu nemám výhrad. Text práce (xiv + 225 str. + Příloha – popularizační stať) obsahuje 5 hlavních kapitol, které odpovídají jednotlivým fázím výzkumu.

Značná část textu je oprávněně věnována přípravě a zhodnocení provedených dotazníkových šetření. Neobvyklá, ale potřebná pozornost je přitom zaměřena na důkladné zdůvodnění volby a cizelování jednotlivých otázek dotazníků. Autor zde výtečně argumentuje zahraničními zdroji, pilotními studii a zkušenostmi z předchozích šetření.

Vágní formulace se vyskytují zcela výjimečně (např. na str. 101 je věta „Pilotáž ale naznačila, že zařadit podobný výzkum do otázek na celkový pohled na služby knihovny není praktické, a proto bylo později rozhodnuto vytvořit samostatný výzkum absenčních výpůjček popsany v kapitole 3“).

Výsledky dotazníkových šetření jsou přehledně prezentovány v tabulkách obsahujících kvartily jednotlivých veličin. Domnívám se, že by byly vhodné i další základní statistiky jako je rozptyl.

Úctyhodný je mimořádný rozsah použité literatury (str. 204-217) a její důsledné citování. Nechybí seznamy zkratk, tabulek a obrázků. Formálně je text v pořádku, našel jsem jen pár překlepů (např. na str. 157; na str. 150 mě zaujal výraz „návětí“, který jsem chvíli považoval za odborný lingvistický termín).

Domnívám se, že se autorovi podařila velmi přínosná originální výzkumná práce na poli vyhodnocování činnosti knihoven. Zvláště oceňuji detailní popis výzkumného a vývojového procesu, interpretaci dosažených výsledků včetně extrapolace trendů (např. na str. 153) a vylepšení dotazníků, které

jsou k dispozici pro další výzkum. Se shrnutím výsledků práce ve formě odpovědí na položené výzkumné otázky a možnostmi návazného výzkumu uvedenými autorem v kap. 5 a 7 se mohu plně ztotožnit.

IV. Dotazy k obhajobě

- Prosím o zdůvodnění závěru na str. 118 „Ochota uživatelů k alokaci veřejných zdrojů na činnost knihovny přesahuje o více než polovinu náklady na její činnost.“ Jak je sumarizována ochota uživatelů?
- Na str. 196 se uvádí „Náklady, které není možné rozpočítat jinak (režie) je pak adekvátní alikvotně rozpočítat podle nákladů, které byly hodnověrně určeny.“ Jak velké části nákladů se to u jednotlivých služeb týká?

V. Závěr

Celkově považuji práci za velmi zdařilou, dokumentující dlouholetý výzkum a vývoj metody hodnocení knihoven, jejíž je autor nadšeným tvůrcem a zastáncem. Disertace přesvědčivě ukazuje jeho systematický postup analýzy a řešení výzkumných problémů.

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěl.

8.1.2023

prof. RNDr. Jiří Ivánek, CSc.